

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΑΡΧΑΙΑ

Ο.Π. ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α. ΔΙΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Α1 α.

1. ΛΑΘΟΣ
2. ΛΑΘΟΣ
3. ΣΩΣΤΟ

Α1. β.

- α. 1
- β. 3

Β1.

Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις αντιστοιχεί μάλλον στην δική μας έννοια κράτος και ορίζεται στα Πολιτικά του Αριστοτέλη ως μια κοινότητα που την αποτελούν κυβερνώντες και κυβερνώμενοι, άρχοντες και αρχόμενοι. Είναι ένα όλον που αποτελείται από ανόμοια μεταξύ τους μέρη που δεν χάνουν την φυσιογνωμία τους μέσα στο όλον. Ως όλον η πόλις έχει για στόχο της την ευδαιομονία, κι αυτή πάλι είναι το αποτέλεσμα της αυτάρκειας, της απόλυτης μακάρι ανεξαρτησίας από οτιδήποτε βρίσκεται έξω από την πόλιν.

Αναλυτικότερα, η πόλις είναι η τελειότερη μορφή κοινωνικής συμβίωσης, αυτό αποτελεί και το προσεχές γένος της («Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις»). Περιλαμβάνει ατελέστερα κοινωνικά μορφώματα, όπως η οικογένεια, η φυλετική συγγένεια και σχέση, το χωριό, μια συντεχνία κ.ά. Η πόλις δεν είναι απλώς μια ανταλλακτική κοινωνία που διασφαλίζει την επιβίωση των μελών της, αλλά εκείνη η οργανωμένη και αρθρωμένη κοινωνία που διασφαλίζει τις προϋποθέσεις για την πλήρη ανάπτυξη όλων των δυνατοτήτων του ανθρώπου.

Ύψιστος σκοπός της ύπαρξής της και ταυτόχρονα ειδοποιός διαφορά είναι η επίτευξη του αγαθού, η συλλογική και ατομική ευτυχία των μελών της («γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν, οὐσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν.») Το αγαθόν για τον Αριστοτέλη δεν είναι ένα και μοναδικό· είναι κατά περίπτωση διαφορετικό. Άλλες ανάγκες έχει ένας υγιής άνθρωπος και άλλες ένας ασθενής· μια τροφή μπορεί να είναι καλή για ένα ζώο και βλαβερή για ένα άλλο. Επίσης, η έννοια του αγαθού είναι πολυσήμαντη· αγαθό μπορεί είναι κάτι σύμφωνο με την αρετή αλλά και κάτι ωφέλιμο ή ευχάριστο. Το αγαθόν, ακόμη, μπορεί να είναι όντως αγαθό ή απλώς να εκλαμβάνεται ως τέτοιο («(τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δηλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται»). Οποσδήποτε, το αριστοτελικό αγαθόν δεν είναι μια καθολική και χωριστή από τον κόσμο ουσία, όπως φαίνεται να πίστευε ο Πλάτων. Το αγαθόν, σε όλες τις εκδοχές του, αποτελεί για τον άνθρωπο και την κοινωνία άμεσο ή απώτερο στόχο. Το τονίζει ο φιλόσοφος στις πρώτες του φράσεις

στα Ἡθικά Νικομάχεια 1094a1-3: Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πράξις τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινὸς ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφώνησαντο τὰγαθόν, οὗ πάντ' ἐφίεται [: Κάθε τεχνική δεξιότητα και κάθε γνωστική δραστηριότητα, παρόμοια και κάθε πράξη και κάθε διαδικασία επιλογής και προτίμησης έχει για στόχο της –κατά την παραδοχή όλων– κάποιο αγαθό. Σωστά, επομένως, είπαν για το αγαθό πως είναι αυτό που αποτελεί τον στόχο όλων των πραγμάτων.

Στόχος της πόλης είναι η επίτευξη του υπέρτατου αγαθού που είναι το εὖ ζῆν. Απαραίτητες προϋποθέσεις της καλής κοινωνικής ζωής ο Αριστοτέλης (Πολιτικά 1325b13 κ.ε.) απαριθμεί τις εξής: α) ἐπάρκεια τροφῆς, β) ποικιλία τεχνῶν και τεχνιτῶν, γ) επαρκῆς οπλισμὸς, δ) οικονομική ευπορία, ε) θρησκευτικοὶ θεσμοί, στ) θεσμοὶ δικαιοσύνης. Αυτό το τελευταίο χαρακτηριστικό της πόλης θεωρεῖται ἀπὸ τον φιλόσοφο και το πιο σημαντικό. αὐτάρκεια: Η αὐτάρκεια ἀποτελεῖ θεμελιώδες γνώρισμα της πόλεως και πρωταρχική ἐπιδίωξή της. Με αυτήν δηλώνεται η ἐπάρκεια των ἀγαθῶν που είναι ἀπαραίτητα για την ἀπόκτηση και διατήρηση της συλλογικής ευτυχίας (εὐδαιμονίας). Πρόκειται για ἀγαθὰ ἐξωτερικά (υλικά), σωματικά και ψυχικά. Η αὐτάρκεια μιας πόλης ἐξαρτάται α) ἀπὸ τη γεωγραφική της θέση, ὥστε να ἐξασφαλίζονται υλικά ἀγαθὰ, β) ἀπὸ το ἔμψυχο, ἀνθρώπινο δυναμικό που διασφαλίζει την ἀμυνα της πόλης-κράτους και γ) ἀπὸ το σύστημα χρηστής διοίκησης και ἀπονομῆς δικαιοσύνης, που ἐγγυάται την ἐσωτερική συνοχή της πόλης.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, τόσο η κοινωνικότητα του ἀνθρώπου ὅσο και η σύσταση της πόλεως ἀνάγονται στη φύση, είναι φυσικά φαινόμενα. Δεν ἀποκλείεται η συγκεκριμένη διδασκαλία του φιλοσόφου να ἀποτελεῖ ἀπάντηση σε ὀρισμένους σοφιστῆς που υποστήριζαν ὅτι οἱ πολιτικοὶ θεσμοὶ και οἱ νόμοι ἀποτελοῦν προϊόντα ἀνθρώπινα, κοινωνικῆς συμβάσεως που ἐρχονται σε σύγκρουση με τις φυσικῆς διεργασίες («πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν»)

B2. Ο Αριστοτέλης στα Πολιτικά και ο Ανώνυμος του Ιαμβλίου πραγματεύονται την ἔννοια του φανταστικού « Ὑπερανθρώπου» και σκιαγραφοῦν τα χαρακτηριστικά του στο πλαίσιο της διαχείρισης της ἐξουσίας ἀπὸ το πλῆθος.

Αναλυτικότερα, ο Σταγειρίτης φιλόσοφος στο εγχειρίδιο πολιτικῆς φιλοσοφίας Πολιτικά στην προσπάθεια του να περιγράψει πιο παραστατικά την ἀρχή της πλειοψηφίας στην ἀσκηση της ἐξουσίας ἀπὸ το πλῆθος ἀναφέρει ἕνα χαρακτηριστικό παράδειγμα ἀπὸ τον χώρο της μυθολογίας για να κάνει ἐναργέστερη την παρουσίαση του. Παρουσιάζει την ἀσκηση της ἐξουσίας ἀπὸ το πλῆθος σαν ἕνα πλάσμα με πολλά χέρια και πόδια και με πολλές ταυτόχρονες διανοητικῆς λειτουργίες («ὥσπερ ἕνα ἄνθρωπον τὸ πλῆθος, πολύποδα και πολύχειρα και πολλὰς ἔχοντ' αἰσθήσεις, οὕτω και περὶ τὰ ἦθη και τὴν διάνοιαν .»)Με την ἀναφορά αυτή ο Αριστοτέλης ἐπιδιώκει να ἀποδείξει ὅτι το τελικό ἀθροισμα των δυνάμεων τῆς πλῆθους ἀποδεικνύεται ἐπαρκῆς για τη ἐξασφάλιση της εὐδαιμονίας της πόλης.

Με την σειρά του ο Ανώνυμος του Ιαμβλίου σκιαγραφεί τα χαρακτηριστικά του Ὑπερανθρώπου ἀναφέροντας ὅτι ἕνα πλάσμα με ὑπέρμετρες σωματικῆς και πνευματικῆς δυνάμεις θα ἔδινε την ἐντύπωση ὅτι θα μπορούσε να μείνει

ανεπηρέαστο από δυσκολίες και να εξασφαλίσει πλεονεκτικότερη θέση για το ίδιο σε σχέση με τον περίγυρο του (θα είναι άτρωτος . . . χωρίς συνέπειες) . Ο ισχυρισμός αυτός ωστόσο θα μπορούσε να ισχύει σύμφωνα με τον συγγραφέα μόνο αν το πλάσμα αυτό συμπορευόταν με τον νόμο και την δικαιοσύνη (« αυτός ο κάποιος .. το προάγει»). Σε διαφορετική περίπτωση , θα είναι κατώτερο από ένα οργανωμένο και καλά διοικούμενο πλήθος το οποίο θα αντιδράσει μπροστά στην αδικία και με πνεύμα ομαδικότητας θα το εξοβελίσει («Γιατί όλοι οι άλλοι ... νικητές»)

Καταληκτικά γίνεται αντιληπτό ότι οι δύο διανοητές συμφωνούν ως προς τα χαρακτηριστικά του Υπερανθρώπου στον οποίο αποδίδουν υπερφυσικές διαστάσεις ικανές να το βοηθήσουν να ανταπεξέλθει και να επιβιώσει, ωστόσο ο Ανώνυμος του Ιαμβλίχου παρουσιάζει συμπληρωματικά την έννοια του νόμου και της δικαιοσύνης ως καθοριστικούς παράγοντες που κρίνουν την παρουσία και την εξέλιξη του πλάσματος αυτού το οποίο θα αποδειχθεί αδύναμο απέναντι στην ισχύ του ευνομούμενου πλήθους. Η ποσοτική υπεροχή του Υπερανθρώπου θα υποχωρεί

B3.

Οπτική : όρῳμεν

Σύσταση : συνεστηκυϊαν

Λάθος : ἀλήθειαν

Δοχείο : ἐνδέχεται

Ποδήλατο : πολύποδα

B4.

1β

2β

3α

4β

Γ. ΑΙΔΙΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Σωκράτη, φαίνεται να έχουν τον ίδιο τρόπο ανατροφής όλα τα φυτά και αυτά που φυτρώνουν από τη γη και τα άλλα ζώα και ο άνθρωπος. Διότι και για τα φυτά πολύ εύκολο είναι αυτό για εμάς, όσοι καλλιεργούμε τη γη, δηλαδή το να προετοιμάσουμε τα πάντα πριν φυτεύσουμε και το ίδιο το φύτεμα· αφού όμως αυτό που φυτεύτηκε μεγαλώσει, μετά από αυτό η φροντίδα του είναι μακροχρόνια και δύσκολη και

περίπλοκη. Φαίνεται ότι είναι το ίδιο και στους ανθρώπους. Το συμπεραίνω από δική μου περίπτωση και για τα άλλα. Διότι και για αυτόν εδώ το γιο είτε πρέπει να να την πω φύτευση είτε τεκνογονία, για μένα ήταν το πιο εύκολο πράγμα από όλα, αλλά η ανατροφή του ήταν δύσκολη και διαρκώς εναγώνια για εμένα που φοβάμαι για αυτόν.

Γ2.

Ο εύπορος γαιοκτήμονας Δημόδοκος στον διάλογό του με τον Σωκράτη εκφράζει τον προβληματισμό του για το πόσο δύσκολη είναι η ανατροφή του γιου του. Στο απόσπασμα «δοκῶ γάρ μοι ... αὐτὸν σοφὸν ποιήσει» ο Δημόδοκος εκφράζει την ανησυχία του για την επιθυμία του γιου του, Θεάγη. Ειδικότερα, κατά τη γνώμη του Δημόδοκου («δοκῶ γάρ μοι»), ο Θεάγης κατεβαίνοντας στην Αθήνα και ερχόμενος σε επαφή με τους συνομηλικούς του («τῶν ἡλικιωτῶν τινες αὐτοῦ καὶ δημοτῶν, εἰς τὸ ἄστῦ καταβαίνοντες») ταραχτήκε («διαταράττουσιν αὐτόν») από τα λόγια τους, τα οποία είχαν ακούσει και δεν απηχούσαν προσωπικές τους θέσεις («λόγους τινὰς ἀπομνημονεύοντες»). Εξαιτίας αυτού του γεγονότος ο Θεάγης επιθυμεί διακαώς να γίνει μαθητής κάποιου σοφιστή («τελέσαι τινὶ τῶν σοφιστῶν») με αποτέλεσμα να ζητά χρήματα από τον πατέρα του («μοι πράγματα παρέχει») για να πληρώσει κάποιον σοφιστή. Ο Θεάγης επιθυμεί να φοιτήσει δίπλα σε κάποιο σοφιστή διότι με αυτόν τον τρόπο θα γίνει σοφός «ὅστις αὐτὸν σοφὸν ποιήσει».

Γ3. ἔχειν: σχέζ

ῥᾶστον: ῥάδιον, ῥᾶον

ἀγεννής: ἀγεννοῦς

ἐπιθυμεῖ: ἐπιθυμεῖν

τὸ ἄστῦ: τὰ ἄστη

καταβαίνοντες: καταβησόμενοι

πάλαι: παλαιότερον

ἐπιμεληθῆναι: ἐπιμεληθέντων

ὅστις: οἵτινες

Γ4.α. τὸν αὐτόν: ονοματικός ομοιόπρωτος επιθετικός προσδιορισμός στο τρόπον

τοῦτο: υποκείμενο στο ρήμα γίγνεται

ονομάζειν: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος δεῖ

πάντων: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική διαιρετική στο επίθετο

υπερθετικού βαθμού ράστη

εἰς τὸ ἄστυ: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο

στη μετοχή καταβαίνοντες

μοι: ἔμμεσο αντικείμενο στο ρήμα παρέχει

σοφόν: κατηγορούμενο στο αντικείμενο αὐτὸν του ρήματος ποιήσει

Γ4.β. Δημόδοκος ἔλεγεν ὅτι ἡ δὲ τότε παροῦσα ἐπιθυμία τούτω πάνυ αὐτὸν φοβοῖ / φοβοίη.

Επιμέλεια Θεμάτων: Καλομοίρη Κατερίνα

Κοτόρτση Μαριλένα

Φιλολόγοι, Φροντιστήριο Κύκλος, Γάζι